

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 27 Kânunevvel, 1928

Sayı: 109

Borçlarımız

2 - Borcumuzun Senevî Taksiti

A - Uzun vadeli istikrazlardan hissemize düşen; 82. 456. 337 liralık borcun senevî mürettebatı 4. 220. 752, 46 altın türk lirasıdır. Bunu 3. 234. 190, 26 lirası senevî faiz ve 980, 562, 20 lirası da senelik amortisman bedelidir.

B - Hazine tahvilleri bekayasından hissemize düşen 3. 521. 931, 12 liraya mukabil 3. 521. 936 liralık birlik yani her biri 22 lira kıymetinde 160, 088 adet yirmi senede itfası lâzım (5 % faizli 1928 konsolit tahvilleri) namile yeni tahvilât çıkarılacak ve bunun senevî mürettebatı da 280. 601, 30 lira olacaktır.

C - Tesviye edilemeyip kalan eski taksitlerden türkiyenin hissesi olan 21. 550. 190, 82 liranın, tediye akçalarının cinslerine göre a, b, c, serilerine ayrılarak bilâfaiz 30 senede tesviyesi ve bunun için de «Osmanlı Düyünü umumiyesinin mütedahil tekasiti seneviyesine mukabil «bonolar» unvanlı yeni senetler ihdası takarrür etmiş ve bizim hissemize düşen senevî taksit te 718.339,60 ılradan ibaret kalmıştır.

Binaenaleyh Türkiyenin bütün borçlarına mukabil her sene ödemesi lâzım gelen faiz ve resülmal miktarının mecmuu 5. 219. 693, 36 altın türk lirasına balığ olmaktadır. Ancak bu miktar altı sene sonrs yukarıda bahsettiğimiz istikrazlarla konsolit tahvilleri ve bonolar vadeleri hitamında itfa edildikçe tetricen tenezzül edecektir.

Sureti mahsusada tanzim edil-

miş olan tekasiti seneviye cedveli mucibince:

21 inci sene de 4. 743. 933, 72 (Osmaniye) tenbakû konsolit tahvil leri ödenmiştir.

31 inci senede 4. 602. 121, 35 (Konya, mütedahil bonolar ödenmiştir)

51 inci senede 491. 151, 30 (Muhtelif istikrazlar ve ikramiyeli türk tavilâtı ödenmiştir.)

81 inci senede 254. 097, 76

En son 86 nci taksit te 22. 306, 50 liradan ibarettir.

3 - Tediye akçesi

Hamiller ve alacaklıların altın para talebine hakları yoktur. Her istikraz veya tahvil ve bono için yeni mukavelenamede hangi cins para (Türk lirası, İngiliz lirası ve ya Fransız franğı... il.) gösterilmiş ise alacaklılar bunun üzerine hakkı hiyarı haizdirler, yani bu paralardan her hangi birini intihap ve tercih edebilirler. Ancak bu paralar alâkadar memleketlerin her birinde filhal kanunî ve ya cebrî tedavüle tabi olan paralardır.

II

Borcumuzu Nasıl Ödeyeceğiz?

Cumhuriyet hükümeti yeni mukavelename ile kendi namına kbul ettiği borcunu ödemek için 1929 senesi Haziranı iptidasından itibaren:

7 sene zarfında maktuan senevî (iki taksitte) 2,000,000

6 sene zarfında maktuan senevî (iki taksitte) 2,380,000

5 sene zarfında maktuan senevî (iki taksitte) 2,780,000

5 sene zarfında maktuan senevî (iki taksitte) 3,180,000

Ve 1 Haziran 1952 tarihinden itibaren 3,400,000 altın lirası tesviye edecektir. Bu son miktar bilahare tedricen tenzil olunacaktır.

Altın Türk Lirasından Maksat edir? Hükûmet Borcunu Altınlamı Tediye Edecektir?

Altın lirası hepimizin bildiğimiz, 22 yani binde $916\frac{2}{3}$ ayarında 7,21657 gram altını havi sikkedir. Ancak bu para borsada mukayyet olmadığı için altın Türk lirası olarak icrası lâzım gelen tediye bir altın Türk lirasına mukabil 0,90342006 İngiliz lirası (elyevm vasıtai mübadele ve mikyası kıymet olan para) olarak icra edilecek ve meselâ hükümet ilk yedi sene zarfında her sene teahhüt eylediği iki milyon altın Türk lirasını ödemek için:

$2000000 \times 0,90342006 = 1,809,840,12$ İngiliz lirası tedarik ve ita edecektir. İngiliz lirasının altına nazaran kıymeti %3 nispetinde düşecek olursa o vakit altına nispetle daha az düşkün yeni paralar tayin ve kabul olunacaktır. Her nakadar hükümet bu hesaba nazaran borcunu altın Türk lirası yerine İngiliz lirası ile tesviye edecek ise de asıl hamiller ve alacaklılara —yukarıda yazdığımız vechile— muayyen tediye akçeleri üzerinden tediye yapılacak ve bunlar mutlaka altın olmayup kanunî ve mecburî tedavülü haiz olan yani alâkadar memlekette filhal tedavül etmekte bulunan paralardan ibaret olacaktır.

İngiliz lirası nasıl tedarik olunacak? Rehin olarak verilen varidat.

Hükümetimiz her sene maktuan tesviyesini der'uhte ettiği taksitlerin muntazaman tediyesini teminen 1929 Haziranından 1942 Haziran arasındaki devre içie İstanbul, Galata, Haydarpaşa mntıkalarındaki ve 1942 senesinden sonra ilâveten Samsun mntıkasındaki bütün gümrüklerce tahsil olunan gümrük ve istihlâk rüsümünün hasılatı gayri safiyesinin işlemekte olan her taksitin yekûnunu karşılayacak miktarını rehin olarak tahsisi de kabul etmiştir. Rehin olarak tahsis edilen miktarın fazlasını hükümet serbesçe tesarruf ve buna mukabil tahsisat miktarı kâfi gelmediği taktirde noksanını kendi varidatı umumiyesinden ikmâl edecektir.

Burada mühim bir noktayı tavih etmek lâzımdır. Osmanlı Düyunu Umumiye idaresine terkedilen varidatı tamamen bu muessese cibayet eylerdi. Şimdi ise teminat olarak gösterilen gümrükler varidatını hükümet müstakillen kendi idare ederek bunun bir hadde kadarını borcunun tesviyesi için Osmanlı bankasına teslim eyleyecektir. Meclis Ajansı namile tayin edi-

len bir mümessilin yalnız bu varidata nezaret ve hasılatı tenakus vukuunda tetkikat icra etmekten başka bir vazife ve salahiyeti yoktur. Binaenaleyh eski Düyunu Umumiye idaresinin salahiyeti ve ona terkedilen varidatın mahiyeti ile bu gün rehin olarak tahsis ettiğimiz varidat ve bunun kontrolu arasında hiç bir müşabehet yoktur.

İşte yukarıda bahsettiğimiz gümrükler varidatını hükümet muntazaman

Istanbulda Osmanlı bankasına teslim ettikten sonra toplanan mebalığı kendisi ve teahhür vaki olursa mezkûr banka İngiliz lirasına tahvil edecektir. Osmanlı bankasına mevdu millî paramızın ecnebi akçasına tahvili hazine için azim müşkülâtı mucip olduğu takdirde hükümet mukavelenamenin mevaiddi mahsusasına tevfikân tahvil muamelesini tamamen veya kısmen talik edebilecektir.

III

Hamillere Tediye Nevakit Ve Nasıl Yapılacaktır?

A — 1 Haziran 1928 den evvel tediye : Bu tarihten evvel biri kânun-ı evl 1928 ayı zarfında, diğeri 25 Mayıs 1928 tarihinde olmak üzere vadeli istikrazlarla hazine tahvillerine ikişer faiz kuponu ve ikramiyeli demiryollarının dahi evvelce vukubulmuş altı keşidesine mukabil ikramiye ve itfa bedelleri tediye olunacak ve muktezi mebalığı Osmanlı Bankasında bu husus için tesis edilecek sermayeden tesviye olunacaktır. Bu sermayenin menabii I) elyevm düyunu umumiye meclisinin zilyet bulunduğu, II) istikrazat teminat ve karşılığı olmak üzere muhtelif bankalarda mevcut olan mebalıdır.

B — 1 Haziran 1928 tarihinden itibaren yapılacak tediye Hükümetçe verilecek senevî takasiti maktuadan evvelâ yeniden Pariste teşkil olunacak Düyunu umumiye meclisi mesarifi için muhassas maktu meblâğ; saniyen uzun vadeli istikrazat ve hazine bonoları konsolit tahvillerinin faizleri, ikramiyeli demiryolları tahvilâtının ikramiye ve mubayaa bedelleri, mütedahil tekasit bonolarının senelik itfa tahsisatı ve bu tediye icap eylediği komisyon ve masarifi tesviye olunacak ve salisen bundan kalan mebalığ gene tahvilâtın itfasına hasredilecektir.

Koponlar ile demiryolları tahvilâtının itfa ve mübayaa bedelleri hersenenin teşrinisani ve mayıs aylarının yirmi-beşinde tesviye olunacaktır.

Cumhuriyet hükümeti borcunu 1928 senesinden itibaren ödemeği taahhüt etmiştir. Ancak dört senedenberi birikmiş olan taksitlerin mecmuunu şimdi def'aten vermek imkânsız olduğu için (decalage) usulünün tatbiki ile mütedahil taksitler dörder sene geriye atılmış ve bu usule göre 1929 senesinde 1925 senesinin ve 1930 senesinde de 1926 senesinin mürettebatı... tesviye olunacaktır.

Faizlerin tediyesi

Bütün istikrazlarımızın adedi 22 olduğuna göre tediye akçaları arasında İngiliz lirası bulunan 16 istikrazın koponları tamamı tamamına tesviye olunmayıp tenzilâta tabi tutulacaktır. Şöyle ki :

1929 dan itibaren :

7 Sene	%38
6 "	%48
5 "	%38
4 "	%68
3 "	%90

Ve bundan sonra 100% nispetlerinde her istikraz için tespit edilen akça üzerinden tesviye olunacak. Bundan anlıyoruz ki ilk yirmi uç sene zarfında bir kısım istikrazların mürttebatı senevilerinin yüzde muayyen bir miktarını tediye etmekle deynimizi tamamen ifa etmiş sayılacak ve bu suretle umumî borcumuzun miktarında da bir tenzilât yapılmış olacaktır. Binaenaleyh bu tarzı tesviyenin lehimize kaydebilmek lüzumu aşikârdır.

Mütedahil takasit bonoları da bu nispetlere tevfikân ödenecektir.

İngiliz lirası ile tediyesi meşrut olmayan beş istikrazda ise tediye akçesi olan frank miktarı 1929 dan 1952 senesine kadar %45 ten %125 ve bundan sonrası için %150 nispetinde tezyit edilmiştir. Bu tezyit şu demektir ki meselâ ilk yedi sene zarfında 100 franklık bir kupon ancak 145 frank olarak tesviye olunacaktır.

Yalnız frankla tesviyesi muktezi olan ikramiyeli türk tahvilleri ise daima yüzde yüz nispetinde ödenir.

Resülmallerin itfasi

Hükümetimizin Osmanlı Düyunu umumiyesindeki hissesi tahsilât esası üzerine tayin edildiği cihetle hükümet bir istikrazla ait tahvilâtı mübayaa veya itfa ettiği anda şahsan o borçtan tamamen teberri etmiş olur.

Resülmailerin itfasi noktai nazarından - ikramiyeli tahsilattan mada - istikrazlar tevhit ve iki nevi istikrazla kalb edilmiştir. Eski mukavelâta göre yirmi iki istikrazın her biri için ayrı ayrı mübayaa akçaları muhassas idi. Yeni mukavelenameye göre böyle muayyen mübayaa akçası yoktur. Evvelâ; beş istikraz dir kül addebilerek bu kül için toptan bir meblâğ ayrılacak ve bundan artan kısım diğer istikrazların umumunun itfasına tahsis edilecektir.

Hükümet bu kısımlar dahilinde piyasada en ucuz faizli istikraz tahvilâtı olmak hakkına maliktir. Bir de piyasadaki faiz miktarına bakılmayıp „capitalisation”fiatı üzerinden yani piyasada cari fiata bakılarak almak tarzı vardır. Meselâ %4 faizli bir tahvilin piyasa kıymeti 80 ve %5 faizli bir tahvilin kıymetide 90 olsa birincinin kapitalisyon fiatı %5 ve diğerinin %5,5 eder. Bu takdirde tabii faiz yükünden kurtulmak için ikinciye almak muvafıktır. Borç noktai nazarından ikinci sistem birinciye müreccaktır. Mamafih hükümet tamamen serbest olup istediği sistemi tercih edebilir.

Mukavelenamede uzun vadeli istikrazlar tahvilâtı ile konsolit tahvilleri için ayrı ayrı „pair”baş başa haddi tayin edilmiştir ki bunun madünü - yani piyasadaki rayicin bu hadden dün olması bütün istikrazlar itfasının munhasiren iştirâ tarikile icrasını icap eber.

Hükümet istikrazlardan herhangi birini baş başa tediye suretiyle tedavülünden refetmek hakkını da haizdir.

NIYAZI ASIM

